

EDVARD KOCBEK

Gyerekek, hagyjátok már anyukát

Nagy ívben vágódott el az autótól,
szinte tompán, alig hallhatón a levegőbe vetődött,
amikor a városból hazafele sietett. Csendesen elterült,
csak kezét emelte magasba, vele nyitotta ki a házi kert
ajtáját, táskájából minden szanaszét szóródott,
az autó megállt, belőle két ember kiugrott,
sápadtan és fejvesztve felnyögött,
férjétől a késés miatt kér elnézést, valaki férfias
zavarában rendbe szedi szoknyáját, oly ügyetlenül
kötötte meg kötényt, lábai meg-megrándulnak, mintha
nem tudná kinyitni a kamrát, a rendőrök odaszaladtak
s elébe térdeltek, tenyerével köröz, már
hagymát szel, szemei nedvesek, szeretné
megtörölni, valaki az ajtóban csönget, fia az iskolából,
autósorok dudálnak, átkozott picca,
egy öregember az ölébe veszi a fejét,
férje megcsókolja és elsüt egy viccet, ő pedig
szemét lehunyva piheg, a víz felforrnt,
a tűz serceg, sietni kell, a tepsiben a hússzelet
már-már sístereg, három nő szedte össze a kozmetikai
cuccát, a táskájába tették, az asztal megterítve,
leülnek, fejét lehajtja, ma nem érzi jól magát,
szerfelett sietett, az autósor egyre hosszabb,
az autósok egyre ingerültebbek, a férje veszekszik vele,

már megint azok az idegek, dőlj csak le, aludj, ő
pedig halálosan fáradtan hanyatt feküdt, a vértócsa
nőttön-nő, meg kell írni a jegyzőkönyvet, karja
a mellére hullt, nézzétek, már alszik is, kipihenheti
magát, egy fehérruhás ember csendben betakarja,
gyerekek, hagyjátok már anyukát békén, csendben legyetek,
elszenderedett.

(A *Menyasszony feketében* című verseskötetből, 1977)

Hajnali háromkor

Mit írok? Verset? Levelet? Jelentést?
Talán orvosi leletet? Kérdéseket a sötétségnek?
Még ezt se tudom, hol vagyok. Egy báb-
színházban? Éjjelente egy elveszett városkában?
Studenecen? Bokalcében? Babna
gorán? A Vatikán diplomataszalonjában?
Vagy egy történetben a filmvászonon? Egy sírboltban?
Nem, az élők közt vagyok, jól tudom, testem eleven,
csak lelkem tévelyeg távoli emlékekben.
Búvös hídként ívelek az alvilágba felétek,
kegyetlenül összekötve mind veletek.
Ki tér innen vissza újjáéledve és
tisztán, mikor már sehol sincs makulátlan
terep, felügyelet nélküli terület, könyörtelen
idegen mindenütt. Az ősi mítoszok még mindig hatályosak,
foglárókkal és pribékekkel, áldozataik köztünk járnak
meztelenül és lengén, láncokat csörgetve,
luciferi a rendezés, ablak még nem zárult
a végzetre, három személy játssza Beckettet.
Valaki egy még szörnyűbb végítéletből űz csúfot.
Közel vagyunk, hajnali háromtól hajnali háromig
csak egy lépésnyire: ez a józan-részeg mértéke, ő
a földalatti strázsa összekötő láncszeme, Orfeusz a vörös,

Eurüdiké meg a fekete szépség, csendben lépek ki
ablakomon, s mászok egy kötélén a magányos
Kidričhez, semmiféle fordulatot nem fogadok el, legyen
az akár akháj, akár trójai, akár keresztes,
vagy kalóz, mindannyiunkat elvakított a női szépség és
férfiasságunk ereje egyre lankad. Amott az elfeledett, zavarodott
Prométheusz dacos ökrei nélkül kóborol, egy mellőzött professzor
a kegyetlen kirándulás végén, a gyermekek kireppentek,
vörös cipellők szelik át Párizst, svéd Luciák
gyertyákkal a kezükben, szarkofágon alvó pandúr,
valahol Gradaščica közelében az ifjak népdalt énekeltek,
egy másik elégedetlenkedő férfi a bárban, Péter
felismerte a hangom, a japán bükk nesztelen zizegésbe
kezdett, most egymásnak kettesben elmondhattuk,
mi nyomasztja lelkünk, eközben hevenyészve leszakítottam
egy mirtuszt, de hisz te vagy az, professzor elvtárs,
vállamra helyezi valaki a karját, ön se tud aludni,
rajtam semmiféle gyógyszer sem segít, hol keressem
a gyógyírt, gombás megbetegedés kínoz,
gyógyíthatatlan nyavalya, hagyd, hogy álarcom lehántsam,
igen, igen, veletek vagyok, bocsánat, a te tanítványod,
hisz emlékszel még, az utolsó órákban, mielőtt
a partizánok közé menet felolvastál nekünk egy részletet
a *Háború és békéből*, elégettük az órarendet, a nyelvtant és
a térképet, most neked jelentek, csak hárman maradtunk,
másokat álmatlanság gyötör, én félelmemben matematikus
lettem, egyfolytában azokat számlálom, akik testét-lelkét
kettészeltem, majd az alvilágba küldtem, tizenháromig
jutottam és elvesztettem lábam alól a talajt, úgyszólván
beomlott alattam, éjente a mélységbe lépek, keresem
őket, de sehol sincsenek, nappal házat építettem
magamnak, nyughatatlan határon áll, időről időre
előjönnek, ajtómon zörgetnek, még mindig nem

merem kinyitni, valaki adhatna már egy formulát,
még mindig igazi professzor lennél, halkán súgd
fülembé, mit is mondhatnék nekik.

(A *Parázs* című verseskötetből, 1974)

Vállamon hallgatag madarak gubbasztanak

Vállamon hallgatag madarak gubbasztanak
s fakó arcomba bámul nap mint nap
a rég elfeledett rejtelem.

Szerzetes, százéves, e bűbáj-világot szemlélem,
ahogy az est földjébe rejtélyes vendégem
nyomot hagyott, könnyedet.

Hej, folyvást szent zsoltár dala szól,
elképedve bánat-szomjas gyász bong,
hallom örömteli, víg visszhangját.

Oh, egyre csak halk asszonyszemek lesnek;
amint alkonyul borús búcsút zengek,
s könnyes számos szép földi szempár.

Most a nap delén nyugodt a magány.
Most indulok, tudom, honnan, miért s hová:
keresem örök szerelmes társam.

Éji messzeség csendes szentélye vár,
ifjú szívem csak neked adom, mátkám,
táruljanak örök kapuszárnyak.

(*A föld* című verseskötetből, 1934)

Malaszt

Mikor az esti égbolt
váratlanul piroslón alkonyult
s a névtelen fénybe elmerült,
borzongás járt át.
Sztelen sebemből
halk vér
csurgott,
s elborított.
Lágy erőszak
vett erőt rajtam,
darabokra hasadtam,
akár egy hársfaág
egy júniusi éjjelen.
A hegyre kaptattam,
szorongásom szélnek eresztettem,
titkon közelített,
akár az órület.
Minden szerfelett szentté lett.
És sehol egy sötét gondolat,
nyoma se akadt,
de még vétek sem fakadt,
egyetlenegy árulás sem,
mely nyugalmat
nyújthatna vagy oltalmat.

(A *Borzalom* című verseskötetből, 1963)

[Borzalom]

Holt tanya közepén
vesztegtek éjjel,
vállam falat támaszt,
parázs perzsel,
üszök füstölög.

Forrás csordogál,
surran a macska,
holdsugár vadítja,
beront a magány,
árad a némaság.

Törődöm, gyötrődöm,
csak el ne essek,
valami kibillent,
egyensúlyt vesztek,
fülsüketítő az ordítás,
célja az elnyomás.

Fal tövében ibolyák,
almafa alatt boglyák,
holdvilágos a forrás,
a küszöbön füvek,
porladó szívek.

(Töredékben maradt szöveg, a *Felperzselt falu* című vers vázlata)

1940 ősze

Hasad a kukoricacsutka,
pecsétet pattint a hangja,
szakadoznak az iratok.

Az őszi szél felfelé nyúlkál
a lomb névtelen zilál,
szívem merő izgalom.

Hasad a kukoricacsutka,
lábam belepi az út pora,
távoli helyre iramlík.

Az őszi szél felfelé nyúlkál,
a szívem egyre zihál,
erőd add nekem, ó, föld!

Hasad a kukoricacsutka,
hallik a föld susogó hangja:
teremd meg gyümölcsöd!

Az őszi szél felfelé nyúlkál
Az ég csendesen leszáll,
feltáru! sírgödröd...

(A *Borzalom* című verseskötetből, 1963)

Erőszak

Valaki torkon ragadt,
hangom siralmasan hörög,
lexikonokba menekülök,
keresztrejtvények véletlenjébe,
rágógumim nyálát egyre csak nyelem és nyelem,
s közben vesznek el a diplomata jelvények;
kötegni prospektus, ismertető, katalógusok,
struktúrák, helyesbítések, kamerák,
kardiogramok, receptek, filmek,
túszok váltságdíjai, régi bélyegek,
a láncprodukcíók módszerei,
mind át lett nézve, gyanítható volt,
minden ki lett értékelve, garantált volt,
minden megismételhető és szörnyen szétrongyolódott.
Mindenütt a jog, mindenütt a rendszer az úr.
A díszekbe öltöztetett császár egyre meztelenebb,
a tollak pávatollakká lényegülnek.
Szélbe suttojják a titkokat.
A jereváni rádió bementa: az elvileg a helyes,
tótágast áll a valóság.
Russelnek tíz évébe telt,
mire a számok meghatározhatóságával kapcsolatosan
kijelentést tett,
a szerezsen pedig még mindig az adósunk.

(A *Köszikla* című, hagyatékban maradt verseskötetből, 1991)

Kísértés [1]

Előbb vagy utóbb megtörik általam
a várakozás, mely nem más
mint a folytonosság,
az időszűke közelébe
férkőzöm, a szakadék fölé
görnyedek, bár sohase zuhantam
még bele. A tenger: mérhetetlen
vizek morajlása, a hegyormok:
sziklák szimfóniája, szobrok
miriádja, itt-ott mégis felszisszen
ezernyi eleven emberi test,
a semmi kellős közepén
a dühöngő őület.
Sebes felhő-lehelet,
tévelygő vadak tappancsa
az erdőben s langy baglyok csapata,
fekete gyöngy a lányokon,
a szeplőtlen homályból
nyugalom tántorog,
a névtelen véletlen
teremtő ereje.

(A *Kőszikla* című, hagyatékban maradt verseskötetből, 1991)

Minden lehetséges

Higgyetek nekem, barátaim,
minden esetleges és feltételes,
a megsemmisülés oly közel,
akár a kockázatos szó,
és oly távoli, akár az álom, a nem-való,
tova illan halkán minden hajnal.
Sejtem, hogy ki kell fejezzem
minden történés
rettenetes valószerűségét,
hiszen csak némelyek sejtitek,
hogy minden egyes pillanat
a lehetőségek megvalósulása,
a legfényesebb felfedezéstől
a legsötétebb katasztróráig.
A mindenség valamennyi atomja
teljes megsemmisülést rejt,
ugyanakkor pedig az ismeretlen
legfennköltebb megnyilvánulása,
bár fogalmunk sincs róla.
Senki sem képes közülnök bármit is
feltartóztatni vagy megállítani,
képességünk egyedi:
a kibontakozás,
a legfőbb törekvés elviselésének

megtapasztalására való felkészülés,
túlontúl tenyerén cipel minket a jószág.

(A *Kőszikla* című, hagyatékban maradt verseskötetből, 1991)

LUKÁCS Zsolt fordítása és válogatása